

Notat om overdragelse af kapacitetsstyring til regionerne - lovgrundlaget

31. januar 2025 (revideret 26. februar 2025)

Sagsnr.: 24/33097

Indhold

Indledning	2
Baggrund	2
1. Opgaver i BUVM efter overleveringen	2
1.1 Fastsættelse af en øvre kapacitet på landsplan og regionalt plan	2
1.2. Fastsættelse med udgangspunkt i søgetal og demografisk udvikling	3
1.3. Tildeling af færre elever end minimumskapaciteten	5
1.4. Fastsættelse af nærmere regler om institutionernes indstillinger om kapacitet	6
1.5. Fastsættelse af nærmere regler om institutionernes indberetning om ledige pladser efter elevfordelingen	6
1.6. Fastsættelse af overkapacitet til de erhvervsgymnasiale uddannelser	7
2. Opgaver i regionerne efter overleveringen	8
2.1. Trin i kapacitetsfastsættelsen	8
2.2. Kapacitetsfastsættelse inden for STUK's ramme	8
2.3. Hensyn i forbindelse med kapacitetsfastsættelsen	9
2.4. Fastsættelse med udgangspunkt i BUVM-kapaciteterne	13
2.5. Dialog med naboregion(er)	13
2.6. Gradvis tilpasning af kapaciteter	13
2.7. Indstilling om lavere kapacitet end minimumskapaciteten	14
2.8. Kapaciteten fastsættes for 2-3 år ad gangen	16

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Teglholmegade 1

2450 København SV

Telefon: +45 33 92 50 00

Mail: stuk@stukuvvm.dk

www.stukuvvm.dk

CVR-nr.: 29634750

Børne- og

Undervisningsministeriet

Indledning

Dette notat gennemgår gældende regler om kapacitetsstyring af de gymnasiale uddannelser i lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse mv. og dertilhørende lovbestemmelser samt kapacitetsbekendtgørelsen. Notatet beskriver forslag til udmøntningen af reglerne efter overdragelsen af dele af kapacitetsstyringen til regionerne. Det er udarbejdet af Center for Ungdomsuddannelser (CU) og revideret på baggrund af drøftelser i styregruppen for overdragelsesprojektet og bemærkninger fra regionerne. Det er et foreløbigt udkast, der skal lede til en revidering af bekendtgørelse om kapacitetsfastsættelse og profilgymnasier på de gymnasiale uddannelser (kapacitetsbekendtgørelsen).

Baggrund

I skoleårene 2023/24, 2024/25 og 2025/26 fastsætter STUK kapaciteten på de enkelte gymnasiale institutioner i samarbejde med regionerne og efter indstilling fra institutionerne. Kapacitetsfastsættelsen overgår til regionerne efter tre år og med virkning for skoleåret 2026/2027. Grundlæggende gælder det, at overgangen medfører en decentralisering, hvor regionerne får en større rolle i kapacitetsstyringen, og dermed et behov for – inden for lovens rammer – en overlevering af opgaver fra BUVM til regionerne.

Nedenfor følger en gennemgang af de gældende regler fra lovgivningen¹ og dertilhørende lovbestemmelser samt de relevante gældende bestemmelser i kapacitetsbekendtgørelsen². Herefter er der indsat forslag til implementering af de pågældende bestemmelser. Notatet er opdelt, så der først er en gennemgang af opgaver i BUVM efter overleveringen, herefter følger en gennemgang af, hvilke regionale opgaver der følger med overleveringen.

1. Opgaver i BUVM efter overleveringen

1.1 Fastsættelse af en øvre kapacitet på landsplan og regionalt plan

Gældende regler:

Det følger af § 1, nr. 1, i lov nr. 1355 af 29/11/2023 om ændring af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling m.v.), at § 8, stk. 1 og 2, i AGV-loven affattes således:

¹ Lov nr. 880 af 21/06/2022 om ændring af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse, lov om private institutioner for gymnasiale uddannelser og lov om de gymnasiale uddannelser (Kapacitetsfastsættelse og elevfordeling på de gymnasiale ungdomsuddannelser) og lov nr. 1355 af 29/11/2023 om ændring af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling m.v.) – begge med tilhørende bemærkninger.

² Bekendtgørelse om kapacitetsfastsættelse og profilgymnasier på de gymnasiale uddannelser (bek. nr. 162 af 21/02/2024)

”§ 8. Børne- og undervisningsministeren sikrer kapacitet til de almengymnasiale uddannelser i et sådant omfang, at alle ansøgere, der opfylder optagelsesbetingelserne efter kapitel 2 i lov om de gymnasiale uddannelser, kan optages, og at alle, der har påbegyndt en almengymnasial uddannelse, kan fuldføre denne.

Stk. 2. Børne- og undervisningsministeren fastsætter den samlede kapacitet på landsplan og for de fem regioner for hver af de fire gymnasiale ungdomsuddannelser og pre-ib.”

Forslag til implementering:

Den årlige kapacitetsfastsættelsesproces sættes i gang ved, at STUK senest den 1. september offentliggør den kapacitetsmæssige ramme på landsplan og regionalt plan for de treårige uddannelser til teknisk, merkantil og almen studentereksamen, den toårige uddannelse til hf-eksamen og pre-IB på ministeriets hjemmeside. Den kapacitetsmæssige ramme svarer nationalt og i den enkelte region til det forventede antal ansøgere det kommende skoleår for hver uddannelse samt pre-IB. Der vil i rammen også medtænkes en vis overkapacitet, da BUVM ud fra erfaringer med kapacitetsfastsættelse fra de første tre skoleår har konstateret, at der på aggregeret niveau vil være overkapacitet. Dette er bl.a. med henblik på at kunne sikre, at regionerne efterfølgende kan fastsætte en kapacitet med en meningsfuld klassekvotient for de enkelte udbud.

BUVM fastsætter således ikke kapaciteter for de enkelte institutioner/afdelinger. Der henvises i den forbindelse til afsnit 2.1. angående regionernes rolle.

Der henvises til afsnit 2.6. fsva. regionernes beføjelse.

1.2. Fastsættelse med udgangspunkt i søgetal og demografisk udvikling

Gældende regler:

I lovbemærkningerne er det anført, at ”[u]d over at fastsætte kapaciteten på landsplan vil børne- og undervisningsministeren fordele kapaciteten for hver af de omfattede uddannelser mellem de fem regioner. Antallet af elevpladser (kapaciteten) i de enkelte regioner vil ligeledes blive vurderet på baggrund af de senere års søgetal i kombination med viden om den demografiske udvikling samt ud fra viden om de konkrete afdelinger i regionen, herunder forventet frafald m.v. Demografien vil i særdeleshed kunne spille en rolle i forhold til fordeling af kapaciteten mellem regionerne, fordi prognoser forudser, at det vil være meget forskelligt, hvordan antallet af forventede ansøgere udvikler sig forskellige steder i landet.”

Endvidere fremgår det af bemærkningerne, at ”[n]år det konkrete ansøgertal er kendt efter ansøgningsfristens udløb den 1. marts, kan der være behov for at tilpasse kapaciteten i op- eller nedadgående retning, fx hvis de faktiske søgetal afviger markant fra de regionale kapacitetsrammer, børne- og undervisningsministeren har fastsat for den samlede kapacitet for hver region. Ministeriet kan i disse tilfælde efter ansøgningsfristen foretage justeringer af de udmeldte regionale kapacitetsrammer. Regionerne vil derefter skulle lave opfølgende op- eller nedjusteringer i forhold til de enkelte afdelinger”.

Forslag til implementering:

Det er BUVM, som udmelder den kapacitetsmæssige ramme på landsplan og regionsniveau. Erfaringerne fra de første tre år af fordelingen har vist, at fremskrivninger af søgepopulationer fra et år til et andet ofte er meget upræcise. Grundlaget for fastsættelsen vil som udgangspunkt tage afsæt i summen af de endelige kapaciteter, der blev fastsat på afdelingsniveau før sommeren. Det påtænkes, at STUK fastsætter kapaciteten med en intention om, at der kun i begrænset omfang bliver brug for efterfølgende justeringer, så der fra starten af sættes en kapacitetsmæssig ramme, der kan tage hånd om den samlede ansøgerpopulation i de enkelte regioner og på landsplan.

Når ansøgertallet er kendt efter 1. marts, kan STUK op- eller nedjustere de nationale og regionale kapacitetsrammer. Dette skal ske hurtigst muligt af hensyn til regionernes arbejde med at fastsætte de endelige kapaciteter for de enkelte udbud.

Det foreslås, at kapacitetsrammen (samt evt. opdateringer) årligt offentliggøres på ministeriets hjemmeside (uvm.dk).

Det fremgår af lovbemærkningerne, at regionerne som udgangspunkt fastsætter kapaciteterne for 2-3 år ad gangen med henblik på at understøtte institutionernes planlægningshorisont. I lovgivningen fremgår der dog ikke nærmere bestemmelser om, at den overordnede ramme, der udmeldes af STUK, på samme måde skal fastsættes for 2-3 år ad gangen. I og med at kapacitetsrammen fastsættes med afsæt i de endelige kapaciteter fra året før, vil der alt andet lige være justeringer i den udmeldte ramme fra år til år, bl.a. som følge af den demografiske udvikling og ændrede søgemønstre mellem uddannelserne. Se desuden afsnit 2.8 ift. regionernes fastsættelse af kapaciteten for 2-3 år ad gangen.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.2, hvor der er redegjort nærmere for, hvordan kapaciteten skal justeres efter ansøgningsfristen, hvis der viser sig behov herfor.

Gældende regler:

Det følger af § 1, nr. 1, i lov nr. 1355 af 29/11/2023 om ændring af lov om institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling m.v.), at § 8, stk. 4, i AGV-loven affattes således:

”Hver institution, hvis institutionen ikke har afdelinger, eller hver afdeling skal mindst have en kapacitet på 84 elever. Børne- og undervisningsministeren kan efter indstilling fra et regionsråd tillade, at regionsrådet fastsætter minimumskapaciteten, jf. 1. pkt., til færre elever, hvis det vurderes at være nødvendigt for at opretholde tilstrækkelig uddannelsesdækning i et geografisk område, herunder i andre geografiske områder. På institutioner eller afdelinger med flere gymnasiale uddannelser opgøres minimumskapaciteten samlet for de gymnasiale uddannelser.”

Bestemmelsen indbefatter, at BUVM – efter indstilling fra regionen – kan godkende, at regionen fastsætter minimumskapaciteten (84 elever) til færre elevpladser, hvis det vurderes nødvendigt ud fra de nævnte hensyn.

Det fremgår af lovbemærkningerne, at ”[d]et vil bero på en konkret vurdering, hvornår kapaciteten kan fastsættes til under minimumskapaciteten for at opretholde tilstrækkelig uddannelsesdækning. Det vil fx kunne være tilfældet, hvis eleverne i lokalområdet ellers ville kunne få uforholdsmæssigt langt til nærmeste alternative uddannelsesudbud, eller hvis det er for at sikre, at der ikke i unødvendigt omfang bliver udfaset kapacitet, som der forventes at blive behov for de efterfølgende år fx på grund af den forventede demografi.”

Forslag til implementering:

STUK kan efter indstilling fra regionen godkende, at regionerne fastsætter en lavere kapacitet end minimumskapaciteten på 84 elevpladser.

STUK skal således behandle eventuelle indstillinger herom, der afgives allerede i forbindelse med regionernes fastsættelse af de foreløbige kapaciteter, og give en tilbagemelding på regionernes indstillinger hurtigst muligt og inden ansøgningsfristen, den 1. marts.

Når søgetallet er kendt efter den 1. marts, kan der opstå en situation, hvor det på trods af, at der ikke er afgivet indstilling herom i forbindelse med fastsættelsen af de foreløbige kapaciteter, viser sig nødvendigt at fastsætte kapaciteten på institutioner eller afdelinger til mindre

end 84 elevpladser. Dette vil ligeledes kræve godkendelse efter indstilling fra regionen.

Der henvises til afsnit 2.7. fsva. regionernes beføjelse, herunder nærmere beskrivelse af de to frister for regionernes indstilling herom.

1.4. Fastsættelse af nærmere regler om institutionernes indstillinger om kapacitet

Gældende regler:

Det følger af § 1, nr. 1, i lov nr. 1355 af 29/11/2023 om ændring af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling m.v.), at § 8, stk. 7, i AGV-loven indeholder bestemmelse om, at ”Børne- og undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om kapacitetsfastsættelsen, herunder [...] institutionernes indstilling om kapacitet”.

Forslag til implementering:

I de år, hvor STUK har været ansvarlig for kapacitetsfastsættelsen på de enkelte institutioner og afdelinger, har det været nødvendigt med en central indberetning fra institutionerne af bl.a. grundlæggende fakta om fysisk kapacitet mv. Dette er sket via en manuel indberetningsflade, som STIL har stillet til rådighed.

Regionerne har givet en samlet tilbagemelding om, at de ikke har behov for benytte en central indberetningsflade. I stedet skabes der hjemmel til, at hver region fastlægger egne processer for, hvordan institutionerne kan afgive indstilling om kapaciteten, herunder hvor mange elever de fysisk har plads til på de enkelte afdelinger, og eventuelle øvrige oplysninger. Det forventes, at processen tilrettelægges og koordineres i samarbejde med gymnasiesamarbejderne.

1.5. Fastsættelse af nærmere regler om institutionernes indberetning om ledige pladser efter elevfordelingen

Gældende regler:

I forhold til institutionernes indberetninger til regionen om ledig kapacitet forventes bestemmelsen i § 8 i kapacitetsbekendtgørelsen videreført. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”Institutionen informerer løbende regionsrådet om institutionens eller, hvis institutionen har afdelinger, afdelingens ledige kapacitet efter procedure fastsat herfor af regionsrådet.”

Forslag til implementering:

Institutionernes indberetning af ledig kapacitet foregår, efter fordelingen har fundet sted.

Regionerne har opbygget gode praksisser for institutionernes indmelding af ledige pladser. Ved regionernes overtagelse af kapacitetsstyring vil der fortsat være samme behov for, at regionerne er bekendt med ledige pladser på institutionerne til fordeling af eftertilmeldere, skiftende mm. STUK foreslår, at bestemmelsen videreføres i sin nuværende form.

1.6. Fastsættelse af overkapacitet til de erhvervsgymnasiale uddannelser

Gældende regler:

Det følger af § 1, nr. 1, i lov nr. 1355 af 29/11/2023 om ændring af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling m.v.), at § 8, stk. 7, i AGV-loven affattes, således at "[b]ørne- og undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om tildelingen af overkapacitet [til de erhvervsgymnasiale uddannelser]".

Det fremgår endvidere af lovbemærkningerne, at børne- og undervisningsministeren i kapacitetsfastsættelsen vil tage højde for, "at de erhvervsgymnasiale uddannelser (hhx og htx) vil få en vis forrang i form af en mindre overkapacitet. I den samlede kapacitet vil der på den baggrund blive indarbejdet en mindre overkapacitet til de erhvervsgymnasiale uddannelser i form af, at kapaciteten fastsættes en smule højere end det forventede antal 1.-prioritetsansøgere til disse uddannelser."

Endvidere fremgår det, at "[m]inisteren vil også kunne fastsætte nærmere regler om tildeling af overkapacitet til de erhvervsgymnasiale uddannelser. Det forventes, at der bl.a. vil blive fastsat regler om, hvor stor overkapaciteten samlet set skal være på landsplan og på regionsniveau, og hvordan regionerne skal fordele overkapaciteten mellem de erhvervsgymnasiale afdelinger i regionen."

Forslag til implementering:

BUVM vil tage højde for, at de erhvervsgymnasiale uddannelser (hhx og htx) vil få en mindre overkapacitet. I den samlede kapacitet vil der på den baggrund blive indarbejdet en mindre overkapacitet til de erhvervsgymnasiale uddannelser i form af, at udmelding af kapacitetsrammen på regionalt niveau fastsættes en smule højere end det forventede antal førsteprioritetsansøgere til disse uddannelser.

Det foreslås, at STUK's tildeling af overkapacitet til de erhvervsgymnasiale uddannelser ikke reguleres direkte i kapacitetsbekendtgørelsen som et BUVM-hensyn, men i stedet reguleres som et egentligt hensyn, som regionerne skal anlægge, når kapaciteten fastsættes for de enkelte institutioner og afdelinger. Se desuden afsnit 2.3. ift. regionernes kapacitetsfastsættelse.

I denne sammenhæng vil BUVM sikre, at den udmeldte kapacitetsramme på landsplan og for hver region kan rumme, at regionerne kan give institutionerne en vis overkapacitet på de erhvervsgymnasiale uddannelser. Det betyder dog ikke, at erhvervsgymnasiale institutioner kan forvente, at regionen fastsætter overkapacitet for alle hhx- og htx-udbud.

Der henvises til afsnit 1.1. fsva. BUVM's beføjelse ift. at fastsætte kapacitet på landsplan og regionsplan.

2. Opgaver i regionerne efter overleveringen

2.1. Trin i kapacitetsfastsættelsen

Gældende regler:

Den årlige fastsættelse af kapaciteten for de treårige uddannelser til teknisk, merkantil og almen studentereksamen, den toårige uddannelse til hf-eksamen og pre-IB, sker efter reglerne i §§ 2-5, jf. § 1, i kapacitetsbekendtgørelsen. Der er ikke i lovgivningen eller bemærkningerne hertil angivet en specifik proces.

Forslag til implementering:

Bestemmelserne i §§ 2-5 i bekendtgørelsen, der regulerer faserne og den nuværende indberetningsmodel, forventes ændret. STUK foreslår, at de beregningstekniske kapaciteter udgår som fase. Begrundelsen herfor er, at de første tre år af implementeringen har vist, at mange af kapaciteterne bliver ændret, dels på baggrund af dialogen med institutionerne og regionerne, og dels når søgetallene er kendt. Første fase har således vist sig at være unødigt bureaukratisk. Regionerne har samstemmende bakket op herom.

2.2. Kapacitetsfastsættelse inden for STUK's ramme

Gældende regler:

Det følger af § 1, nr. 1, i lov nr. 1355 af 29/11/2023 om ændring af lov om institutioner for almen- og erhvervsgymnasiale uddannelser og lov om institutioner for almen voksenuddannelse m.v. og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling m.v.), at § 8, stk. 3 og stk. 5, i AGV-loven affattes således:

”Stk. 3. Inden for rammerne af børne- og undervisningsministerens beslutning efter stk. 2 tildeler regionsrådet efter indstilling fra institutionerne og, hvor det er relevant, i dialog med naboregionerne hver institution eller afdeling en kapacitet for hver enkelt gymnasial uddannelse og pre-ib på den pågældende institution eller afdeling. [...]

Stk. 5. Regionsrådet skal efter ansøgningsfristens udløb tilpasse institutionernes eller afdelingernes kapacitet, hvis det er nødvendigt.”

Forslag til implementering:

Regionerne vil – inden for den kapacitetsmæssige ramme udmeldt af STUK – fastsætte først den foreløbige og dernæst den endelige kapacitet for alle de gymnasiale udbud i regionen, der er omfattet af elevfordelingen. Regionerne skal ikke nødvendigvis udnytte rammen fuldt ud, men de må ikke overskride den.

STUK foreslår, at regionerne fastsætter de foreløbige kapaciteter senest den 1. januar, og at de endelige kapaciteter skal fastsættes, så de kan offentliggøres senest den 1. maj. Datoerne er bl.a. fastsat af hensyn til institutionernes planlægningshorisont samt et hensyn ift. regionernes fordeling af bl.a. ufordelte ansøgere og eftertilmeldere. Dertil kommer hensynet til, at regionernes behandling af genoptagelsessager og STUK's efterfølgende behandling af elevfordelingsklager ligeledes ikke skubbes unødigt.

Jf. afsnit 1.1. kan STUK, når ansøgertallet er kendt efter 1. marts, op- eller nedjustere de nationale og regionale kapacitetsrammer. Det vil i så fald være inden for den af STUK justerede kapacitetsramme, at regionerne skal fastsætte de endelige kapaciteter for de enkelte udbud, jf. afsnit 2.6. ift. regionernes muligheder herfor.

Det foreslås, at de foreløbige såvel som de endelige kapaciteter offentliggøres på regionernes hjemmesider.

Det bemærkes, at STIL skal modtage de endelige kapaciteter til fordeling fra regionerne ca. 3-5 hverdage før den 1. maj. Det skyldes, at det tager tid at indlæse kapaciteterne i fordelingsmekanismen. Dette betyder, at fristen for fastsættelse af de endelige kapaciteter vil blive sat tidligere end 1. maj.

Der henvises til afsnit 1.1. fsva. BUVM's beføjelse.

2.3. Hensyn i forbindelse med kapacitetsfastsættelsen

Gældende regler:

Det følger af § 1, nr. 1, i lov nr. 1355 af 29/11/2023 om ændring af lov om institutioner for almen- og erhvervsrettet uddannelse og lov om institutioner for almen voksenuddannelse m.v. og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling m.v.), at § 8, stk. 7, i AGV-loven affattes således:

”[...] Ministeren kan endvidere fastsætte regler om, hvilke hensyn regionsrådene skal tage i forbindelse med fastsættelse af de enkelte institutioners og afdelingers kapacitet [...].”

Det fremgår endvidere af lovbemærkningerne, at ”regionerne ved fastsættelse af den enkelte afdelings kapacitet i relevant omfang skal

tage hensyn til : a) det samlede antal ansøgere i et område sammenholdt med antallet af afdelinger/institutioner i området, b) institutionernes bygningsmasse m.v., c) at der på afdelinger med kostafdeling er kapacitet til både kostelever og dagselever, hvis dagseleverne ellers vil få langt til nærmeste alternative afdeling, d) om der er institutioner, som gennem de seneste år har haft et markant fald eller stigning i antallet af 1.-prioritetsansøgninger, og e) om der er afdelinger, som er meget overansøgte eller underansøgte i forhold til deres kapacitet. Der vil også kunne fastsættes regler om andre hensyn, som regionerne skal inddrage. Det er endvidere forventningen, at der vil blive fastsat regler om, hvordan regionerne skal vægte disse hensyn i forhold til hinanden og eventuelt i forhold til andre hensyn.”

Endvidere fremgår det, at ”[r]egionerne vil bl.a. skulle fastsætte kapaciteten med udgangspunkt i afdelingernes typiske klassestørrelse og under hensyntagen til det fleksible klasseloft. Regionerne vil samtidig skulle tage højde for, at der kan være afdelinger, som har klasser med færre elever, fx klasser for elever med Autisme Spektrum Forstyrrelser (ASF-klasser).”

Og yderligere oplystes følgende:

”Regionerne vil endvidere skulle tage hensyn til institutionernes og afdelingernes bygningsmasse, herunder også for at sikre den bedst mulige udnyttelse af de gymnasiale institutioners fysiske rammer. Regionerne vil i den forbindelse også skulle tage hensyn til, hvor mange ansøgere og elever, der forventes at falde fra uddannelsen før eller efter uddannelsesstart.

Regionerne vil bl.a. skulle fastsætte kapaciteten med udgangspunkt i afdelingernes typiske klassestørrelse og under hensyntagen til det fleksible klasseloft. Regionerne vil samtidig skulle tage højde for, at der kan være afdelinger, som har klasser med færre elever, fx klasser for elever med Autisme Spektrum Forstyrrelser (ASF-klasser).

Regionerne vil også i relevant omfang skulle tage hensyn til, at der på afdelinger med kostafdeling vil skulle være kapacitet til både kostelever og dagselever, hvis dagseleverne ellers vil få langt til nærmeste alternative afdeling.

Regionerne vil endvidere ved kapacitetsfastsættelsen skulle sikre, at der er plads på 2-årig hf på et VUC, hvis ansøgeren har ønsket det som 1.-prioritet og eventuelt 2.-prioritet, hvis der inden for 45 minutters transporttid fra ansøgerens bopæl er flere VUC'er med 2-årig hf.

Derudover vil regionerne skulle tage hensyn til en vis stabilitet i kapaciteterne, så de som udgangspunkt fastsættes for 2-3 år af gangen, jf. nærmere nedenfor.

Der vil endvidere kunne være andre forhold, herunder lokale forhold, som regionerne forventes at skulle tage hensyn til ved kapacitetsfastsættelsen på de enkelte afdelinger.”

De mange elementer kan i visse tilfælde være modsatrettede, når regionerne skal fastsætte kapaciteterne, og det er ikke alle hensyn, som er relevante for alle afdelinger. Regionerne vil således skulle anlægge en samlet helhedsvurdering i forbindelse med fastsættelse af kapaciteten på de enkelte afdelinger inden for de rammer og prioriteringer, som forventes at blive fastsat af børne- og undervisningsministeren.

Det fremgår af lovbemærkningerne til lov nr. 1355 af 29/11/2023 om ændring af lov om institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling m.v.), at ”[s]om en konsekvens af, at forældreindkomst ikke skal indgå som et kriterie i fordeling af ansøgere til de gymnasiale ungdomsuddannelser, vil der [...] fremadrettet ikke i forbindelse med kapacitetsfastsættelsen for de enkelte institutioner og afdelinger skulle tages hensyn til, om kapaciteterne for de pågældende år kan understøtte en balanceret elevsammensætning målt på forældreindkomst og herkomst på institutionerne eller afdelingerne eller på omkringliggende institutioner eller afdelinger.”

Forslag til implementering:

Der er tre hensyn, som er helt grundlæggende for den regionale kapacitetsfastsættelse, som skal sikre en hensigtsmæssig elevfordeling.

De tre hovedhensyn er:

- Hensynet til ansøgernes frie valg
- Hensynet til en stram kapacitetsstyring
- Hensynet til, at kapaciteten fastsættes med blik for det samlede antal ansøgere i et geografisk område sammenholdt med antallet af afdelinger i området.

Det er en helt grundlæggende præmis for fordelingen, at der er et frit valg, når ansøgerne skal vælge en gymnasial uddannelse og institution. Derfor er det centralt, at der er fastsat en kapacitet på de enkelte udbud, der muliggør, at ansøgernes uddannelses- og i videst muligt omfang også institutionsvalg understøttes. Samtidig er det dog centralt, at der er en stram kapacitetsstyring, da der flere steder er mindre udbud (særligt i tyndt befolkede områder), som er afhængige af, at der en styring og visse steder fastsættes begrænsninger. Sidstnævnte hensyn skal ses i lyset af forsyningsforpligtelsen og et bærende princip om, at der skal sikres plads nok til alle optagelsesberettigede ansøgere. Ovenstående tre hensyn skal således veje tungest.

STUK foreslår, at de øvrige hensyn, der er nævnt i lovbemærkningerne, indgår på en sådan måde, at der bliver givet plads til, at den en-

kelte region reelt kan foretage en samlet helhedsvurdering. Det foreslås derfor, at bekendtgørelsen kommer til at angive en række supplerende hensyn, som regionerne hver især lader indgå i afvejningen som led i en samlet helhedsvurdering. Disse supplerende hensyn vil være sekundære i forhold til de tre nævnte grundlæggende hensyn, men vil være pligtsmæssige at inddrage, i det omfang de er relevante i forhold til de lokale forhold.

Det er følgende hensyn, der ud over de tre grundlæggende hensyn skal indgå i den samlede regionale helhedsvurdering, i det omfang det er relevant:

- Hensynet til institutionernes/afdelingernes mulighed for hensigtsmæssig klassedannelse, overholdelse af det fleksible klasseloft og de bygningsmæssige forhold.
- Hensynet til at sikre institutionerne en stabil planlægningshorisont, herunder at kapacitetstilpasninger i nedadgående retning sker gradvist (se i den forbindelse afsnit 2.6 og 2.8).
- Hensynet til, om der er institutioner, der gennem de seneste år har haft et markant fald eller stigning i antal ansøgere.
- Hensynet til, om der er afdelinger, der er meget overansøgte eller underansøgte i forhold til deres kapacitet.
- Hensynet til, at der fastsættes tilstrækkelig kapacitet på VUC, så der så vidt muligt er plads til alle ansøgere til 2-årig hf på et VUC.
- Hensynet til, at der på afdelinger med kostafdeling er kapacitet til både kostelever og dagselever, hvis dagseleverne ellers vil få langt til nærmeste alternative afdeling.
- Hensynet til, at der sættes en lidt højere kapacitet på hhx og htx ift. antallet af ansøgere.
- Hensynet til, at regionerne generelt bør sigte mod at begrænse antallet af ufordelte ansøgere.
- Hensynet til lokale forhold.

Desuden skal kapacitetstilpasninger i nedadgående retning – i tilfælde hvor der er et søgningsmæssigt grundlag – ske gradvist for de enkelte udbud, jf. afsnit 2.8.

Overkapaciteten til hhx og htx bør fordeles mellem institutionerne og afdelingerne på en sådan måde, at der kan laves hensigtsmæssige klassedannelser, og at det fleksible klasseloft kan overholdes. Det kan betyde, at det ikke nødvendigvis er alle institutioner og afdelinger, der tilgodeses.

Jf. ovenstående er en balanceret elevsammensætning målt på forældreindkomst og herkomst på institutionerne ikke et hensyn, der indgår i kapacitetsfastsættelsen.

Gældende regler:

Det er anført i lovbemærkningerne, at det første år, hvor regionerne skal fastsætte kapaciteterne, opfordres de til at tage udgangspunkt i de kapaciteter, som BUVM har fastsat de forudgående år.

Forslag til implementering:

Idet der er tale om en opfordring, foreslår STUK, at dette ikke reguleres direkte i kapacitetsbekendtgørelsen. Det foreslås i den forbindelse, at STUK i tæt dialog med regionerne overdrager den viden og erfaring, der er opbygget i de første tre år af implementeringen. Det er også en del af denne erfaring, at en stor andel af kapaciteter ikke ”1 til 1” kan overføres fra ét skoleår til det næste, og at det dermed er mest hensigtsmæssigt at lægge op til, at regionerne årligt vurderer og fastsætter hver enkelt institutions kapacitet i lyset af de aktuelle søgetal.

2.5. Dialog med naboregion(er)

Gældende regler:

Det er i § 8, stk. 3, i lov om institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse mv. og flere steder i lovbemærkningerne formuleret, at regionerne, hvor det er relevant, skal sikre dialog med naboregion(er).

Forslag til implementering:

I tilfælde, hvor kapaciteten i en naboregion kan vurderes at påvirke fordelingen på et eller flere udbud, skal regionerne indbyrdes være i dialog med hinanden med henblik på at sikre en hensigtsmæssig og balanceret kapacitetsfastsættelse samlet set.

Det er i den forbindelse vigtigt, at regionerne tillige løbende sikrer dialog med naboinstitutioner om ledige pladser. Det gælder i særlig grad udbud, hvor der er et begrænset antal elevpladser (fx ASF-udbud og pre-IB).

Det foreslås, at pligten til dialog og koordinering på tværs af regionsgrænser skrives ind i bekendtgørelsen.

2.6. Gradvis tilpasning af kapaciteter

Gældende regler:

Det følger af § 1, nr. 1, i lov nr. 1355 af 29/11/2023 om ændring af lov om institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling m.v.), at § 8, stk. 3, i AGV-loven affattes således:

”[...] Større kapacitetstilpasninger i nedadgående retning på enkeltinstitutioner eller afdelinger skal ske gradvis.”

Det fremgår endvidere af lovbemærkningerne, ”at større kapacitetstilpasninger i nedadgående retning på enkeltinstitutioner eller afdelinger skal ske gradvist. Hvis regionerne vurderer, at der skal ske en større kapacitetstilpasning på en institution eller afdeling, så institutionen eller afdelingen forholdsmæssig vil få et stort fald i antallet af elever, vil dette skulle ske gradvist over to eller eventuelt flere år, så institutionen ikke oplever en stor kapacitetsnedgang fra det ene år til det andet. Det foreslås i stk. 7, at børne- og undervisningsministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om, hvornår regionerne vil skulle foretage en gradvis tilpasning af kapaciteten.”

Det fremgår endvidere, at ”[d]en foreslåede hjemmel til, at ministeren kan fastsætte regler om gradvis indfasning af større kapacitetstilpasninger i nedadgående retning, forventes bl.a. at blive udmøntet i regler om, hvor stor kapacitetsnedgangen kan være om året.”

Forslag til implementering:

Grundlæggende gælder det, at kapaciteterne skal fastsættes under hensyntagen til institutionernes planlægningshorisont, hvilket bl.a. indbefatter, at væsentlige kapacitetstilpasninger i nedadgående retning skal indfases over flere år. Dette gælder dog kun i tilfælde, hvor der er søgning eller fordelingspotentiale³ til institutionen eller afdelingen. Hvis der derimod er tale om at skære i ledig, uudnyttet kapacitet, er der ikke fastsat begrænsninger, idet den ledige kapacitet ellers blot bidrager til en samlet overkapacitet. De steder, hvor der er søgning eller fordelingspotentiale til en afdeling eller institution, foreslås det, at det enkelte udbud maksimalt kan få nedjusteret sin kapacitet med 10 pct. eller subsidiært én hel klasse under hensyntagen til klassekvotienten fra det ene år til det næste. Reduktionen på én hel klasse vil kunne bringes i anvendelse i de situationer, hvor en procentvis reduktion i givet fald vil medføre u hensigtsmæssigt klassekvotient for institutionen.

Begrænsningen på kapacitetsreduceringen skal ses i lyset af hensynet til en høj prioritetsofyldelse. Dertil kommer, at kapacitetstilpasninger i nedadgående retning altid vil kunne foretages, hvis det sker efter eget ønske fra den enkelte institution.

2.7. Indstilling om lavere kapacitet end minimumskapaciteten

Gældende regler:

Det følger af § 1, nr. 1, i lov nr. 1355 af 29/11/2023 om ændring af lov om institutioner for almen- og gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling m.v.), at § 8, stk. 4, i AGV-loven affattes således:

³ Med fordelingspotentiale menes her omfanget af ansøgere, der ved algoritmen fordeles til udbuddet ved enten at have prioriteret institutionen eller afdelingen – eller ved fordeling fra omkringliggende overansøgte institutioner.

”Hver institution, hvis institutionen ikke har afdelinger, eller hver afdeling skal mindst have en kapacitet på 84 elever. Børne- og undervisningsministeren kan efter indstilling fra et regionsråd tillade, at regionsrådet fastsætter minimumskapaciteten, jf. 1. pkt., til færre elever, hvis det vurderes at være nødvendigt for at opretholde tilstrækkelig uddannelsesdækning i et geografisk område, herunder i andre geografiske områder. På institutioner eller afdelinger med flere gymnasiale uddannelser opgøres minimumskapaciteten samlet for de gymnasiale uddannelser.”

Det fremgår således af loven, at udgangspunktet er, at institutioner eller afdelinger mindst skal have en kapacitet på 84 elevpladser (samlet set, hvis der er udbud af mere end én uddannelse), men at der er mulighed for at afvige herfra, hvis det – efter indstilling fra et regionsråd – er godkendt af BUVM.

Forslag til implementering:

Det foreslås, at der fastsættes to frister for, hvornår regionerne kan indstille, at der fastsættes en kapacitet, der er lavere end minimumskapaciteten på 84.

1) Regionerne skal senest den 1. januar – samtidig med at de foreløbige kapaciteter offentliggøres – give indstilling til STUK om, hvilke afdelinger der forventes at få fastsat en kapacitet på mindre end 84 elevpladser. Regionerne skal fastsætte en foreløbig kapacitet for alle udbud på alle institutioner eller afdelinger, hvis institutionen har det. Formålet med at have én dato, der både rummer indstilling til STUK og udmelding til sektoren, er, at det muliggør, at der alene er én samlet administrativ og politisk behandling i de enkelte regioner. Dertil kommer de regionale processer med fastsættelsen af de endelige kapaciteter. Det betyder, at regionerne vil skulle udmelde de foreløbige kapaciteter på alle afdelinger med en note om, at kapaciteter under minimumskapaciteten forudsætter, at BUVM godkender regionens indstilling herom. STUK bestræber sig på at give tilbagemelding på regionernes indstillinger hurtigst muligt og inden ansøgningsfristen, den 1. marts.

Det forudsættes, at regionen orienterer institutioner omfattet af indstillingen om styrelsens tilbagemelding. Hvis styrelsen ikke imødekommer regionens indstilling, skal regionen fastsætte en ny foreløbig kapacitet for afdelingen og melde denne ud senest en uge efter at have modtaget styrelsens tilbagemelding.

2) Efter at søgetallene er kendt, kan der være situationer, hvor der opstår et ”nyt” behov for justeringer forud for fastsættelsen af de endelige kapaciteter, fx hvis søgetallene viser sig at ligge væsentligt under det forventede for en given afdeling. Indstillinger herom skal af hensyn til den videre kapacitetsfastsættelses- og fordelingsproces ske hurtigst muligt og senest den 15. marts. STUK bestræber sig på at vende retur hurtigst muligt af hensyn til det efterfølgende arbejde med fastsættelse af de endelige kapaciteter. Det er forventningen, at denne 2. indstillingsrunde kun vil finde anvendelse i begrænset omfang.

Det forudsættes, at regionen orienterer institutioner omfattet af indstillingen om styrelsens tilbagemelding. Hvis styrelsen ikke imødekommer regionens indstilling, skal regionen medtage tilbagemeldingen ved fastsættelsen af de endelige kapaciteter.

Generelt gælder det, at regionerne ikke kan fastsætte kapaciteten lavere end det, STUK eventuelt måtte have meddelt som følge af behandling af en indstilling om fastsættelse af en kapacitet, der er lavere end 84.

Der henvises til afsnit 1.3. fsva. BUVVM's beføjelse.

2.8. Kapaciteten fastsættes for 2-3 år ad gangen

Gældende regler:

Det følger af § 1, nr. 1, i lov nr. 1355 af 29/11/2023 om ændring af lov om institutioner for almen- og erhvervsrettet uddannelse og lov om institutioner for almen voksenuddannelse m.v. og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling m.v.), at børne- og undervisningsministeren efter § 8, stk. 7, kan fastsætte nærmere regler om, ”hvilken periode institutionernes og afdelingernes kapacitet fastsættes for”.

Det fremgår endvidere af lovbemærkningerne, at ”[k]apaciteten, som regionerne vil skulle fastsætte, vil som udgangspunkt fastlægges for to til tre år ad gangen for at styrke institutionernes planlægningshorisont. Der vil dog kunne være tilfælde, hvor det kan være nødvendigt eller hensigtsmæssigt, at regionerne kan justere kapaciteterne oftere end hvert tredje år.”

Forslag til implementering:

Det fremgår som nævnt af lovbemærkningerne, at kapaciteterne ”som udgangspunkt” fastsættes for en periode på 2-3 år.

Det foreslås på den baggrund, at regionerne som udgangspunkt fastlægger kapaciteterne for 2 år ad gangen, men at der årligt køres en kapacitetsproces, hvor kapaciteterne kan ændres efter behov.

Dette skal ses i lyset af, at erfaringerne har vist, at søgegrundlaget i foråret kan variere væsentligt fra år til år, og der skal sikres et system,

der indeholder tilstrækkelig fleksibilitet til at kunne håndtere søgningsmæssige variationer fra år til år. Dertil kommer, at de af STUK udmeldte kapacitetsrammer sker på årsbasis.

Det bemærkes, at markante ændringer i givet fald skal indføres gradvist over tid, jf. afsnit 2.6.